

БАТЬКІВСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОСТІ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

УДК: 159.9.018

Наталія Ігорівна Пилявець,
*методист спеціальності «Практична психологія»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується пошуком нових шляхів соціальної адаптації дітей з психічними та фізичними проблемами. Не дивлячись на розмаїття форм освіти та виховання дітей з особливими потребами сім'я завжди була і залишається головним осередком підтримки, корекції та допомоги дитині. Виховання неповносправної дитини особливо складне і відповідальне. Цю відповідальність батьки несуть перед своєю дитиною та суспільством.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій. На провідну роль родини в забезпеченні розвитку психічних функцій дитини вказували ще З. Фрейд, А. Адлер, К. Юнг, Е. Берн, Л. Виготський, Б. Зейгарнік, О. Леонт'єв, В. М'ясищев та ін.

Т. Г. Соловійова [1] зазначає, що при народженні у сім'ї дитини з особливими потребами кожна сімейна функція (економічна, репродуктивна, виховна тощо) видозмінюється, набуває нового значення, з'являються нові, специфічні функції, такі як реабілітаційна, компенсуюча, корекційна.

Низка авторів, які працювали над проблемами розвитку дитини в умовах дизонтогенезу (К. Лебединська, В. Лебединський, Є. Мастюкова, М. Певзнер, В. Петрова, С. Рубінштейн та ін.) наголошували на необхідності створення спеціального корекційно-розвивального середовища, під яким розуміли внутрішньосімейні умови, які створюються батьками і забезпечують оптимальний розвиток дитини з психофізичними недоліками. Тому для батьків дуже важливо стати повноправним членом команди фахівців (лікаря, фізичного реабілітолога, психолога, корекційного педагога, соціального працівника), які всебічно працюють над розвитком їх дитини.

Саме цей факт говорить про необхідність підвищення рівня батьківської компетентності щодо виховання неповносправних дітей. При аналізі робіт, присвячених феномену батьківської компетентності, з'ясувалося, що досліджені лише його соціокультурні аспекти (Т. Гурко, І. Кон, М. Мід), загальна структура батьківства (М. Єрміхіна, Р. Овчарова), психологічні аспекти батьківства (В. Раміх, Г. Філіппова) та окремі гендерні компоненти (Е. Мілюкова, А. Співаковська, Л. Шнейдер та ін.), в той час як важливість батьківської компетентності

в контексті корекційної роботи з дітьми з психофізичними недоліками залишається маловивченою.

Метою публікації є обґрунтування необхідності та пріоритетних напрямків підвищення рівня батьківської компетентності щодо особливостей їх дітей з інвалідністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сім'я, яка виховує неповносправну дитину – це сім'я, де відбувається дезінтеграція сімейних стосунків. Хвороба дитини змінює весь звичний стиль життя в родині, батькам важко визначити свою роль у нових складних умовах. Важливою є допомога спеціалістів у розумінні своєї дитини, її симптомів, порушень, закономірностей розвитку, шляхів лікування та психолого-педагогічної корекції, що є умовою формування батьківської компетентності щодо навчання та виховання дітей з інвалідністю.

Таким чином батьківську компетентність ми розуміємо як комплексну динамічну характеристику подружньої пари, що проявляється у актуальній здібності до якісного виконання батьківських функцій стосовно догляду, виховання, корекції та розвитку дітей. Необхідно також зазначити, що батьківська компетентність включає мотиваційну, соціальну, поведінкову складові, формується під впливом соціального оточення та залежить від досвіду і особистісних характеристик подружжя [2].

За сприяння Громадської Організації «Асоціація батьків дітей з особливими потребами «Кінезис-Клуб-Вінниця» нами було проведено анкетне опитування, в якому взяли участь 36 батьків дітей-інвалідів віком до 10 років. Серед опитаних 25 жінок, 11 – чоловіків. В ході дослідження увагу було приділено вивченню точок зору на якість інформаційної та психолого-педагогічної допомоги, яка їм надається, а також з'ясуванню ставлення самих батьків до підвищення рівня власної компетентності.

Насамперед, було запропоновано дати власне визначення «батьківської компетентності». Незважаючи на розбіжності у визначенні терміну, всі без виключення респонденти підтвердили важливість цього феномену для успішної корекційної роботи. Так, 56,7 % батьків відмітили, що постійно працюють над підвищенням рівня знань, надаючи перевагу самоосвіті; 34% - хотіли б більше уваги з боку спеціалістів (медико-психолого-педагогічний супровід). Лише 8,3 % (3 особи) висловили думку про те, що корекційна робота – це справа фахівців, свою роль (компетентність) бачать у догляді за дитиною та у виконанні рекомендацій, не заглиблюючись у причини, наслідки, пошук альтернативних шляхів тощо.

На прохання оцінити власну компетентність за 5-бальною шкалою, отримали такі результати. Крайніх оцінок «1» і «5» не виставив ніхто, в «2» бали оцінили свою компетентність – 11 %, в «3» - 36 %, в «4» - 53 %.

Узагальнений коментар був наступним: «Як доглядати за власною дитиною сьогодні, ми знаємо, але як допомогти у розвитку – не завжди.»

Висновки. Результати аналізу наукових досліджень та анкетування батьків показали наявну суперечність між високим рівнем вимог до сімей, у яких виховуються діти з інвалідністю, та недостатньою обізнаністю батьків щодо можливостей їхнього впливу на розвиток особистості дитини.

Отже, питання підвищення рівня батьківської компетентності потребує **подальшої науково-методичної розробки** з метою підвищення результативності корекційної роботи з дітьми з особливими потребами.

Список використаної літератури

1. Соціально-педагогічна робота з батьками, що виховують дітей з особливими потребами: навчально-методичний посібник / Сост. Н.В. Заверико, Т.Г. Соловйова. – Запоріжжя: ПП "Тандем", 2008. – 53 с.

2. Александрова Т.М., Кондратець Д.Г. Батьківська компетентність. – К.: Спеціалізована школа № 200, 2009. — 47 с.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК САМОПІЗНАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ **УДК 159.944**

Лариса Олександрівна Подкоритова,
*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри практичної психології та педагогіки,
Хмельницький національний університет*

Актуальність дослідження. У науковій літературі багато праць, присвячених самопізнанню особистості. Термін «самопізнання» є часто вживаним у контексті психологічних публікацій, присвячених проблемам професійного та особистісного розвитку. В цілому науковці зауважують важливість самопізнання для розвитку людини і взаємозв'язок цих феноменів. Але при всій очевидності такого положення праць, які б досліджували взаємозв'язок самопізнання і розвитку особистості досить мало.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій. Самопізнання як важливу умову професійної ідентичності, особистісного і професійного розвитку, професійного становлення і самовдосконалення досліджують багато науковців: С. Гладкий, Н. Дідик, К. Захарчук, Ю. Єрмак, Р. Кочюнас, О. Мешко, Л. Молотай, В. Приходько, Е. Сивохоп, С. Табінська, Н. Троценко, Н. Чепелева, Т. Черкашина, І. Шевченко Т. Яценко та ін. Особливо поширеними є дослідження взаємозв'язку самопізнання і професійного розвитку у фахівців соціономічної сфери, для яких, за висловлюванням,